

BAKARA SÛRESİNİN FAZİLETLERİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Radyo dinleyicileri ve Ak-Televizyon izleyicileri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

El-hamdü lillâh, Cenâb-ı Hak lütfediyor, Kur'an-ı Kerim ile ilgili sohbetlere başladık, devam ediyoruz. Allah yardımcımız olsun... Kur'an-ı Kerim'in özü mahiyetinde olan Fâtiha Sûresi'ni şimdiye kadar izah etmiş, o husustaki bilgileri size aktarmış olduk. Allah eksiklerimizin kusuruna bakmasın... Bilmediklerimizi öğrenmeyi nasib etsin...

Şimdi Fâtiha bitti, Kur'an-ı Kerim'in ikinci sûresi olan Sûretü'l-Bakara'ya gelmiş bulunuyoruz.

a. Bakara Sûresi Kur'an'ın Zirvesidir

Sûretü'l-Bakara, Kur'an-ı Kerim'in sıra itibariyle ikinci sûresi, hacim itibariyle en büyük sûresidir. Bizdeki serlevhalarda, 286 ayet olduğu rivayeti kabul edilerek ayetlerinin sayısı 286 olarak yazılmıştır. Baş tarafı:

الْمَ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

(البقرة: ۱-۲)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

(Elif, lâm, mîm. Zâlike'l-kitâbü lâ raybe fîh, hüden li'l-müttakîn) diye başlayan, bu Kur'an-ı Kerim'in en büyük sûresinin, sonu da Âmene'r-rasûlü ayetleridir. Ve bu sûre ile ilgili Peygamber SAS'den çok medihkâr, teşvikkâr hadisler vârid olmuştur.

Peygamber SAS'den birçok sahabe rivayet etmişler ki, şöyle buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:¹

لِكُلِّ شَيْءٍ سَنَامٌ وَإِنَّ سَنَامَ الْقُرْآنِ سُورَةٌ
الْبَقَرَةَ وَفِيهَا آيَةٌ هِيَ سَيِّدَةُ أَيِّ الْقُرْآنِ
هِيَ آيَةُ الْكُرْسِيِّ

(ت. عن أبي هريرة)

(Li-küllü şey'in senâmün, ve inne senâme'l-kur'âni sûretü'l-bakarah, ve fîhâ âyetün hiye seyyidetü âyi'l-kur'ân: Âyetü'l-kürsiy.)

Bu Tirmizî'de, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerif. Mânâsı şöyle:

“Her şeyin bir zirvesi vardır, en yüksek tabakası vardır. Kur'an-ı Kerim'in zirvesi, hörgücü, en yüksek mevkide olan parçası da Bakara Sûresi'dir. Onun içinde bir ayet vardır

¹ Tirmizî, Sünen, c.V, s.157, no:2878; Abdü'r-Rezzak, Musannef, c.III, s.376, no:6019; İbn-i Adiy, el-Kâmil, c.II, s.218, Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.561, no:2527; Câmiu'l-Ehâdîs, c.XVII, s.469, no:18625.

ki, o Kur'an-ı Kerim ayetlerinin seyyidesidir, efendisidir, en soylusudur. O *Ayete'l-Kürsî*'dir." buyuruyor.

Âyi sözü, medli elif ile, ayet kelimesinin çoğuludur. (*Hiye seyyidetü âyi'l-kur'an*) Yâni: "Kur'an ayetlerinin seyyidesi, efendisidir o ayet. O *Ayete'l-Kürsî*'dir." diye methetmiş oluyor Peygamber SAS Efendimiz.

Biliyorsunuz *Ayete'l-Kürsî*, (*Allâhu lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm...*) diye, namazlardan sonra dua ederken okuduğumuz bir ayettir. Bu sûrenin içindedir. Her namazdan sonra, onun okunmasını da bize Peygamber SAS Efendimiz tavsiye etmiştir:²

مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ
يَمْنَعُهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا الْمَوْتُ

(طب. عن أبي أمامة)

(*Men karae âyete'l-kürsiyyi dübüra külli salâtin mektûbetin, lem yemna'hu min duhûli'l-cenneti, ille'l-mevt.*) "Farz namazlardan

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.114, no:7532; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.92, no:8068; Neseî, *Sünenü'l-Küb râ*, c.VI, s.30, no:9928; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.9, no:824; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.458, no:2395, Hz. Ali RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.455, no:2384, Salsâl ibn-i Delhemis, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.562, no:2534, 2570; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.228, no:23362, 23363.

sonra kim Ayete'l-Kürsî'yi okursa, onun cennete girmesine ancak hayatta olması engel teşkil etmektedir.” buyurmuştur.

Yâni vefat etmiş olsa, cennete girecek demek. Böyle kuvvetli bir teşviki olduğu için, biz de onu, namazları kıldıktan sonra dua ederken okuyoruz.

Başka rivayetleri de sizlere nakledeyim. Ma'kıl ibn-i Yesâr RA'dan yine rivayet edilmiş ki: Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:³

الْبَقْرَةُ سَنَامُ الْقُرْآنِ وَذِرْوَتُهُ نَزَلَ مَعَ كُلِّ آيَةٍ
مِنْهَا ثَمَانُونَ مَلَكًا وَاسْتُخْرِجَتْ
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ مِنْ
تَحْتِ الْعَرْشِ فَوُصِلَتْ بِهَا أَوْ فَوُصِلَتْ بِسُورَةِ
الْبَقْرَةِ وَيَسَّ قَلْبُ الْقُرْآنِ لَا يَقْرَأُهَا رَجُلٌ
يُرِيدُ اللَّهُ وَالِدَارَ الْآخِرَةَ إِلَّا غُفِرَ
لَهُ وَاقْرَأُوهَا عَلَى مَوْتَاكُمْ

(حم. عن معقل بن يسار)

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.26, no:20315; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.220, no:511 ve s.230, no:541; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.467, no:1271; Ma'kıl ibn-i Yesâr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.887, no:2548; RE. 195/11; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XI, s.181, no:10518.

(*El-bakaratü senâmü'l-kur'ân, ve zirvetühû*)
“Bakara Sûresi Kur'an-ı Kerim'in en yüksek dereceli sûresidir ve zirvesidir.” Hani dağın nasıl en yüksek yerine zirve diyorsak, onun zirvesidir. (*Nezele mea külli ayetin minhâ semânûne meleken*) “Onun her ayeti inerken, her ayetle beraber seksen melek inmiştir.”

(*Ve'stuhricet allâhu lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm min tahti'l-arşı*) “Ve ‘Allâhu lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm’ ayeti, yâni Ayete'l-Kürsî, Arş-ı A'zâm'ın altından, aşağısından çıkartılmıştır. (*Fevasalat bihâ*) Ve bu sûrenin içine yerleştirilmiştir.”

(*Ev fevasalat bi-sûreti'l-bakarah*) diye, o *bihâ*'daki *hâ* zamirinin Bakara Sûresi'ne gittiğini, başka bir rivayette açıklıyor.

Aynı hadis-i şerifin devamında Yâsin Sûresi'nin medhi de geçmiş. Buyruluyor ki:

(*Ve yâsîn, kalbü'l-kur'ân*) “Yâsin de Kur'an-ı Kerim'in kalbidir, gönlüdür.” Yâni, “Vücutta insanın kalbi nasıl orta yerdeyse, nasıl önemli bir uzvuysa, nasıl hayat bu kalp çarpmasıyla, kalbin pompalamasıyla kan hücrelere gittiğinden, onun vasıtasıyla devam ediyorsa; Yâsin de Kur'an-ı Kerim'in kalbidir.” diye, bir benzetmeyle şerefi belirtilmiş.

(*Lâ yakrauhâ racülün yur îdu'llâhe ve'd-dâre'l-âhirete*) “Bir adam Allah'ın rızasını düşünerek, ahiret sevabını umarak, mânevî duygularla onu okursa; (*illâ gafera lehû*) Allah, onun günahlarını mağfiret eder.” Veyahut (*illâ gufire lehû*) diye de okunabilir; o zaman, “mağfiret olunur” mânâsına gelir.

(*Va'kraûhâ alâ mevtâküm*) “Ve siz onu geçmişlerinizin, vefat etmiş tanıdıklarınızın ruhu için okuyunuz!” diye, Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifinde rivayet edilmiş.

b. Bakara Sûresi Okunan Eve Şeytan Giremez

Yine Ebû Hüreyre RA'dan bir hadis-i şerif daha okuyalım, bu muazzam sûrenin sevabıyla ilgili. Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁴

لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا فَإِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي
تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ لَا يَدْخُلُهُ الشَّيْطَانُ

(ت. حم. عن أبي هريرة)

(*Lâ tec'alû büyûteküm kubûran*) “Evlerinizi kabirler gibi yapmayınız! Kabirler durumuna, kabirlere benzer duruma düşürmeyiniz!” Nasıl kabirlerde hayat yoktur, içinde ölüler kalıyor; evleriniz o duruma düşmesin! Yâni, “İçindekiler Kur'an okusunlar da, kabir gibi olmaktan kurtulsun!” demek.

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.157, no:2877; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.378, no:8902;

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.539, no:780; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.62, no:783; Beyhakî, *Sünenü's-Sağîr*, c.II, s.394, no:761; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.454, no:2381; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.13, no:8015; Begavî, *Şerhu's-Sünneh*, c.II, s.342; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.623, no:41511; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XVI, s.42, no:16162.

Devam buyuruyor hadis-i şerifte Efendimiz:

(*Feinne'l-beyte'llezî tukraü fîhi sûretü'l-bakarah, lâ yedhulühü'ş-şeytàn*) “İçinde Bakara Sûresi'nin okunduğu eve şeytan giremez.” Demek ki, şeytandan kurtulmanın, şeytanın şerrinden kurtulmanın yollarından birisi, bu Bakara Sûresi'ni okumak.

(*Ve kàle't-tirmizî hasenün sahih*) İmam Tirmizî, bu hadisin sıhhatli olduğunu ayrıca beyan etmiş, kaydetmiş.

Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet edilen bir başka hadis-i şerif, yine bu konuda bize bilgi kazandırıyor. Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:

إِنَّ الشَّيْطَانَ يَخْرُجُ مِنَ الْبَيْتِ إِذَا سَمِعَ سُورَةَ
الْبَقَرَةِ تُقْرَأُ فِيهِ

(أبو عبيد القاسم بن سلام عن أنس)

(*Inne'ş-şeytâne yahrucu mine'l-beyti izâ semia sûrete'l-bakarati tukrau fîhî*) “Şeytan bir evin içinde Bakara Sûresi'nin okunduğunu duyunca, orada duramaz, oradan çıkar gider.”

İbn-i Mes'ud RA'dan da yine rivayet edilmiş:⁵

إِنَّ الشَّيْطَانَ يَفِرُّ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي
يَسْمَعُ فِيهِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ

(ن. عن ابن مسعود)

(*Inne's-şeytâne yefirru mine'l-beyti'llezî yesmeu fîhi sûrete'l-bakarah*) “Muhakkak ki şeytan, içinde Sûre-i Bakara'nın okunduğunu duyduğu evden kaçır.” diye, Peygamber SAS Efendimiz beyan eylemiş.

Abdullah ibn-i Mes'ud RA, tavsiye buyuruyor:⁶

مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ
لَمْ يَدْخُلْ ذَلِكَ الْبَيْتَ شَيْطَانٌ تِلْكَ الْيَلَّةَ أَرْبَعٌ
مِنْ أَوْلِيهَا وَآيَةُ الْكُرْسِيِّ
وَ آيَتَانِ بَعْدَهَا وَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ آخِرِهَا

(طب. هب. عن ابن مسعود)

⁵ Dârimî, *Sünen*, c.II, s.540, no:3379; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.748, no:2060; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.II, s.452, no: 2376, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.564, no:3494; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.453, no:2379; Abdullah ibn-i Mesud RA'dan. Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.337, no:8424; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.454, no:2381; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.240, no:10800; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.821, no:2356.

⁶ Dârimî, *Sünen*, c.II, s.541, no:3382; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.137, no:8673; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.464, no:2412; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.160, no:17013.

(*Men karae aşra âyâtin min sûreti'l-bakarah*)
“Kim Bakara Sûresi’nden on ayet okursa; (*fî leyletin*) bir geceye başlamadan önce, gecenin başında, yatmadan evvel kim on ayet okursa, (*lem yedhul zâlike'l-beyte şeytânün tilke'l-leylete*) şeytan o gece, bu on ayetin okunduğu eve girmez.”

Demek ki, yukarıdaki hadis-i şeriflerden, “Bakara Sûresi okunan evlerde şeytan duramıyor, kaçıyor.” diye öğrendik. Ama, Bakara Sûresi’nin tamamı olmayıp da on ayet okunduğu zaman da, şeytan o gece o ayetlerin okunduğu eve girmez.

Bunlar hangileri?.. (*Erbaun min evvelihâ*)
“Bu on tanenin dört tanesi Bakara Sûresi’nin başında...” Yâni, (*Elif, lâm, mim. Zâlike'l-kitâbu lâ raybe fîh*) diye başlayıp, sayfanın sonuna kadar olan dört ayet. On tanenin dört tanesi bu.

Sonra: (*Ve âyetü'l-kürsiy*) (Bakara, 2/255) O da ortasında... Âyete'l-Kürsî bir ayet ama, uzun. (*Ve âyetâni ba'dehâ*) Arkasından da iki ayet; (*Lâ ikrâhe fi'd-dîn...*) (Bakara, 2/256) ayeti, (*Allâhu veliyyü'llezîne...*) (Bakara, 2/257) ayeti. Yâni, Ayete'l-Kürsî ve arkasındaki iki ayet, üç ediyor; başındaki dört ile yedi ediyor.

(*Selâsü ayâtin min âhirihâ.*) “En sonunda da üç ayet...” Demek ki, Bakara Sûresi’nin sonundaki, *Âmene'r-rasûlü*’den önceki ayeti de alarak okursa, yâni;

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

وَإِنْ تُبَدُّوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ

أَوْ تَخْفَوْهُ يُحَاسِبِكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ

وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(البقرة: ٢٨٤)

(*Li'llâhi mâ fî's-semâvâti ve mâ fi'l-ard, ve in tübdû mâ fî enfüsiküm ev tuhfûhü yuhàsibküm bihi'llâhi ve yağfiru li-men yeşâu ve yuazzibu men yeşâ', va'llàhu alâ külli şey'in kadîr.*)
[Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de, Allah sizi onunla hesaba çeker ve dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Allah her şeye kâdirdir.]
(Bakara, 2/284) ayetini de okursa, üç tane de bu, ediyor on.

Bunları çok dinleyicilerimiz ezbere bilirler. Demek ki, baş taraftan (*Elif, lâm mîm. Zâlike'l-kitab...*); ortadan *Âyete'l-kürsî* ve onu takip eden iki ayet; sondan da *Âmene'r-rasûlü'nün* bir öncesindeki ayetle beraber, üçü okunduğu zaman, o gece o eve şeytanın girmeyeceği, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş oluyor.

Sehl ibn-i Sa'd RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS şöyle buyurmuş:⁷

إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ سَنَامًا وَإِنَّ سَنَامَ الْقُرْآنِ

سُورَةُ الْبَقَرَةِ مَنْ قَرَأَهَا فِي بَيْتِهِ لَيْلَةً

لَمْ يَدْخُلْهُ الشَّيْطَانُ ثَلَاثَ لَيَالٍ

وَمَنْ قَرَأَهَا فِي بَيْتِهِ نَهَارًا

لَمْ يَدْخُلْهُ الشَّيْطَانُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ

(ع. حب . طب . هب . ض . عن سهل بن سعد)

RE. 128/8 (*Inne li-küllü şey'in senâmen ve inne senâme'l-kur'âni sûretü'l-bakarah*) “Her şeyin bir yüksek yeri vardır, şerefli, kıymetli yeri vardır. Kur'an-ı Kerim'in de bu şerefi yüksek kısmı, Bakara Sûresi'dir.”

(*Ve inne men karaehâ fî beytihî leyleten*) “Kim bu sûreyi bir gece evinde okursa; (*lem yedhulhü's-şeytânü selâse leyâlin*) üç gece şeytan o eve giremez. (*Ve men karaehâ fî beytihi nehâren*) Kim bu sûreyi gündüzleyin okursa; (*lem yedhulhü's-şeytânü selâsete eyyâmin*) üç gün şeytan oraya giremez.”

Demek ki, aziz ve sevgili kardeşlerim, Bakara Sûresi son derece muazzam... Hem hacmi çok büyük, iki buçuk cüz, elli sayfa devam eden

⁷ İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.59, no:780; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.465, no:7554; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.163, no:5864; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.453, no:2378, Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VI, s.312, *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.887, no:2549; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.IX, s.166, no:8156.

bir sûre. Hepsi Medine-i Münevvere'de inmiş, Medenî bir sûre bu. Medenî ayetleri ihtiva ediyor. Bir alimin incelemesine göre, içinde bin tane kıssa var, bin tane emir var, bin tane yasak var... Yâni, böyle bir çok muazzam bilgileri ihtiva eden çok muhteşem bir sûre. Ve Bakara Sûresi okunduğu zaman, şeytan o eve giremiyor.

Başındaki ayetler çok önemli. Ayete'l-kürsî Kur'an ayetlerinin efendisi, seyyidesi ve sonundaki *Âmene'r-rasûlü*, ondan önceki bir ayetle beraber çok önemli. Demek ki, çok mühim bir sûre-i şerifeye böylece yönelmiş, başlamış oluyoruz.

c. Emir Seçilmesinde Ölçü

Bir de, çok mühim gördüğüm bir başka hadis-i şerifi size nakletmek istiyorum, Bakara Sûresi'ni anlayasınız diye. Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre:⁸

بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْثًا

وَهُمْ ذَوُّو عَدَدٍ فَاسْتَقْرَأَهُمْ فَاسْتَقْرَأَ كُلَّ وَاحِدٍ

مِنْهُمْ مَا مَعَهُ مِنَ الْقُرْآنِ

فَأَتَى عَلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدِهِمْ سِنًا

فَقَالَ مَامَعَكَ يَا فُلَانُ فَقَالَ مَعِيَ كَذَا وَكَذَا

وَسُورَةُ الْبَقَرَةِ قَالَ أَمَعَكَ سُورَةُ الْبَقَرَةِ

فَقَالَ نَعَمْ قَالَ إِذْهَبْ فَأَنْتَ أَمِيرُهُمْ

(ت. خز. حب. ك. ن. عن أبي هريرة)

(*Bease rasûlü'llah salla'llàhu aleyhi ve seleme ba'sen*) “Peygamber SAS Efendimiz bir heyet tertipleyip, bir askeri birlik tertipleyip bir yere göndermeye hazırlandı. (*Ve hüm zevvû adedin*) Ve bu gönderilecek birlik, mücahid birliği, kalabalık bir heyet, topluluk idi. (*Fe'stekraahüm*) Ve onlardan Kur'an-ı Kerim hakkında neler bildiklerini okumalarını Peygamber Efendimiz istedi. (*Fe'stekraa külle vâhidin minhüm mâ meahû mine'l-kur'àn*) Peygamber Efendimiz, ‘Kur'an-ı Kerim’den sende, hıfzında ne kadar var, nereleri ezbere biliyorsun?’ diye, göndereceği heyetteki kişilerin hepsine tek tek sordu.”

Ne kadar önemli! Peygamber SAS Efendimiz Kur'an-ı Kerim'e ne kadar önem veriyor ve insanları Kur'an-ı Kerim'i ne kadar bildiğini ölçerek değerlendiriyor.

(*Feetâ alâ racülin min ahdesihim sinnen*) “Nihayet sıra bu topluluktaki, bu askeri birlikteki, gönderilecek mücahid topluluğundaki yaşça en gençlerinden olan bir adama sıra geldi. Bu sorgulama sırası o kişiye geldi.

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.156, no:2876; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.5, no:1509; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.499, no:2126; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.611, no:1622; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.227, no:8749; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.46, no:1216; Ebû Hüreyre RA'dan.

(*Ve kàle: Mâ meake yâ fülân*) Peygamber SAS o kişiye dedi ki: ‘Ey filanca...’ Yâni ismini rivayette söylemiyor, belirsiz olarak ey filanca diye geçiyor. ‘Ey filanca senin yanında neler var bakalım, Kur’an-ı Kerim’den ezberinde neler biliyorsun?’ diye sordu.

(*Fekàle: Maî kezâ ve kezâ ve sûretü’l-bakarah*) Ve o genç yaşta olan mücahid Peygamber SAS Efendimiz’e cevaben dedi ki: ‘Yâ Rasûlallah, ben Kur’an-ı Kerim’in şuralarını, şuralarını biliyorum ve Sûre-i Bakara’yı biliyorum!’ dedi. İki buçuk cüzlük, 286 ayetli Sûre-i Bakara’yı bildiğini söyledi genç.

(*Fekàle*) Peygamber SAS bunun üzerine: (*E meake sûretü’l-bakarah*) ‘Sen Sûre-i Bakara’yı biliyor musun? Yâni Sûre-i Bakara’nın tamamı ezberinde mi?’ dedi. Yâni, tasdik makâmında ve takdir ederek sordu. (*Kàle: Neam*) O genç dedi ki: ‘Evet yâ Rasûlallah, biliyorum!’

(*Kàle: İzheb feente emîruhüm!*) O zaman, ‘Haydi git bakalım, sen bu topluluğun komutanısın, emirsin!’ dedi.”

Demek ki, Peygamber SAS Efendimiz, o genci Bakara Sûresi’ni ezbere biliyor diye çok takdir etti. Çünkü Bakara Sûresi’nin içinde bin tane emir, bin tane yasak var. Yâni Kur’an-ı Kerim’in pek çok ahkâm âyeti, bu sûrenin içinde... Bu sûreyi bilen bir kimse, dini en iyi biliyor demektir. Peygamber Efendimiz’in asr-ı saadetinde insanların başkanlığı nasıl ölçülüyordu, başkanlık nasıl tayin ediliyordu, kimler nereye, niçin getiriliyordu; buradan anlıyoruz.

Mühim olan, Allah'ın dini hakkında sağlam bilgi sahibi olmak... Sağlam bilgi sahibi olan yüksek mevkiye getiriliyor, görevlendiriliyor ki, yapılan işler Allah'ın rızasına uygun olsun...

Bu zât da, bu geç kişi de –Allah şefaatine erdirsin– Peygamber Efendimiz'in sevdiği genç bir sahabi. Belki o görevlendirildiği müfrezede gitti komutan olarak, belki şehid oldu, belki sağ döndü; bilmiyorum, burada ismi yok. “Haydi git bakalım, sen onların komutanısın!” dedi Peygamber Efendimiz. Onu takdir etti.

Demek ki, başkanlıkta mühim olan nedir? Başkanlığını, maiyetindeki insanları yönetmeyi Allah'ın seveceği tarzda yapmak... Allah'ın emirlerine, yasaklarına uygun tarzda yapmak... Tabii en bilgin olanı seçiliyor.

Onun için, Abdullah ibn-i Abbas RA kesin olarak açıklamış: “Ayetlerde geçen ulü'l-emr, ulemâdır!” demiş. Yâni en iyi bilen işin başına geçiriliyor çünkü... Sonradan işler tabii, asıl anlamının dışına kaymış ve yanlış uygulamalar başlamış olabiliyor.

d. Kur'an'ı Öğrenin ve Okuyun!

فَقَالَ رَجُلٌ مِّنْ أَشْرَافِهِمْ وَاللَّهِ مَا مَنَعَنِي أَنْ
أَتَعَلَّمَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ إِلَّا أَنِّي خَشِيتُ أَنْ لَا أَقُومَ
بِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَاقْرَءُوهُ فَإِنَّ مَثَلَ الْقُرْآنِ لِمَنْ

تَعَلَّمَهُ فَقَرَأَهُ وَقَامَ بِهِ كَمَثَلِ جِرَابٍ مَحْشُورٍ مِسْكَاً
يُفُوحُ رِيحُهُ فِي كُلِّ مَكَانٍ وَ مَثَلُ
مَنْ تَعَلَّمَهُ فَيَرْقُدُ وَهُوَ فِي جَوْفِهِ كَمَثَلِ جِرَابٍ
أُوكِيَ عَلَى مِسْكِ

(ت.ه. خز. حب. ن. عن أبي هريرة)

(*Fekàle racülün min eşrâfihim*)⁹ Böyle Peygamber Efendimiz, “Sen komutansın, haydi git bunların başına!” deyince onların en hatırlı itibarlı eşrafından, âyanından bir adam dedi ki:

(*Va’llâhi mâ meneanî en tealleme sûrete’l-bakarate illâ ennî haşıytü en lâ ekûme bihâ*) Bakın bu da çok önemli sevgili dinleyiciler ve izleyiciler! Böyle Bakara Sûresi’ni ezberlediği için, bir genci komutan tayin ettiğini görünce, eşraftan olan bir itibarlı kişi de dedi ki:

“—Allah’a and olsun ki, ben de ezberleyebilirdim Bakara Sûresi’ni ama; ben Bakara Sûresi’ni ezberlemekten şu sebeple kaçındım ki: Belki öğrenirsem icra edemem, îfâ edemem, ahkâmını yerine getiremem. Onun için öğrenmedim.”

⁹ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.156, no:2876; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.78, no:217; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.5, no:1509; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.499, no:2126; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.611, no:1622; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.V, s.227, no:8749; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.46, no:1216; Ebû Hüreyre RA’dan.

Şimdi bu mantığa bakın: Belki yapamam diye öğrenmemeyi tercih ediyor. Yâni, duymayayım diye kulağını tıkamak gibi bir şey, yanlış bir şey!..

Şimdi adama söylüyorsun:

“—Hac sana farz olmuş, hacca gitsene!..”

“—Vallâhi kardeşim, doğru söylüyorsun ama, şimdi ben hacca gitsem, hacdan döndükten sonra sigara içmemem lâzım, içki içmemem lâzım vs. vs... Onun için gitmiyorum!” diyor.

Ne kadar yanlış bir mantık!.. Bakın burada da bu kişi, o eşraftan olan şahıs da demiş ki: “Ben de öğrenirdim Bakara Sûresi’ni ama, öğrenmedim. Öğrenmekten beni engelleyen düşünce ne idi: ‘Korktum ki eğer Bakara’yı öğrenirsem, belki tam hakkımı yerine getiremem de, uygulayamam. Onun için öğrenmedim!’ dedi.”

(Fekâle rasûlü’llah salla’llâhu aleyhi ve sellem)
Peygamber SAS onun üzerine buyurdu ki:

(Teallemü’l-kur’an) “Kur’an-ı Kerim’i öğrenin!” Böyle geri durmak, uygulayamam filân diye kaçınmak yanlış bir mantık tabii. “Kur’an-ı öğrenin, *(va’kraûhu)* ve onu okuyun!” Tabii, tekrar tekrar okumak var. Bizim bıkmadan, usanmadan, tekrar tekrar okuyacağımız, en çok okuyacağımız şey ne?.. Kur’an-ı Kerim...

Hatmi indirir indirmez ne yapıyoruz?.. *(Kul eüzü bi-rabbi’n-nâsi)*’yi okuyoruz, “*Allâhu ekber, lâ ilâhe illa’llâhu va’llâhu ekber, allâhu ekber, ve li’llâhi’l-hamd*” diyoruz;

bitti Kur'an-ı Kerim... Bitti diye durmuyoruz. Hemen, (*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm. El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn*)'e geçiyoruz. Hatta, (*Elif, lâm, mim*)'i okuyoruz, Bakara'nın başını okuyoruz.

Ne demek yâni?.. “Yâ Rabbî, ben Kur'an-ı Kerimini hatmettim ama, artık elimi çırpıp, Kur'an-ı Kerim'i kapayıp, duvara asıp durmayacağım. Aşkımdan, şevkimden, sevgimden dolayı, doyamadım Kur'an-ı Kerim'ini hatmetmeye... Bak bitirdiğim anda, hemen başına yeniden başladım, devam edeceğim yâ Rabbî” diye, o arzusunu göstermek maksadıyla, tekrar Fâtiha Sûresi okunuyor, (*Elif, lâm, mim*) okunuyor hatim zamanında. Bu neyi gösteriyor?.. “Ben Kur'an'ı hep okuyacağım! Ben Kur'an-ı Kerim'den bıkmadım. Hatmettim diye durmayacağım.” demek yâni. Böyle diyor Peygamber Efendimiz burada da.

(*Teallemü'l-kur'ân*) “Kur'an-ı Kerim'i öğrenin, (*va'kraûhu*) onu okuyun!” Çünkü okunmazsa, unutulur. En büyük günahlardan birisi de, Kur'an-ı Kerim'in bazı yerlerini bilen bir insanın, okumaya okumaya onu unutmasıdır. Peygamber Efendimiz öyle buyurdu hadis-i şeriflerinde.

Bazıları, “Efendim ben küçükten okumuştum, babam okutmuştu, şimdi unuttum.” derler. Çok büyük günah... Kur'an-ı Kerim'den bildiği şeyi unutmayacak! İki günü bile eşit olmayacak. Müslümanın daha sonraki günü, ikinci günü, birinci gününden daha ilerlemiş,

daha kazançlı, daha sevaplı, daha kârlı, daha güzel, daha yüksek olacak.

(*Teallemü'l-kur'ân*) “Kur'an-ı öğrenin!” buyruluyor. Hepimiz öğreneceğiz, hepiniz öğreneceksiniz. Kimisi okumasını bile bilmiyor; okumasını öğrenecek... Dilini bilmiyor Kur'an-ı Kerim'in, Arapça'yı bilmiyor. Arapça öğrenecek... Ahkâmını bilmiyor. Şu ayet ne demek, bu ayet ne demek?.. Zekâtı nasıl vereceğim?.. Hangi şeyler günah, hangi şeyler sevap?... Abdesti nasıl alacağım, teyemmümü nasıl alacağım?.. Her şey var Kur'an-ı Kerim'de... Onları da öğrenmesi lâzım!

(*Teallemü'l-kur'âne va'kraûhu*) “Kur'an-ı Kerim'i öğrenin ve okuyun! (*Feinne mesele'l-kur'ân, limen teallemehu fekaraahû*) Çünkü Kur'an-ı Kerim'i öğrenip okuyan, (*ve kâme bihi*) ve ahkâmını uygulayan kimse neye benzer? (*Kemeseli cirâbin mahşuvvin misken yefûhu rîhuhû fî külli mekânin*) İçi misk dolu olan bir kaba benzer. Ağız açık, her tarafa mis kokusu yayılıyor. Kur'an okuyan, uygulayan, öğrenip de uygulayan, hayatında tatbik eden kimse, içi misk dolu bir kap gibidir. Kokusu her tarafa yayılır.”

(*Ve mesele men teallemehû feyerkudu ve hüve fî cevfihi*) “Öğrenmiş de ondan sonra gözünü yummuş, uyumuş; içinde Kur'an-ı Kerim ama, uyumuş; (*kemeseli cirâbin ûkiye alâ miskin*) ağız kapalı bir misk kabı gibidir. Kokusu etrafa yayılıyor. Var içinde Kur'an, ama uyuyor.” diye Peygamber Efendimiz bildirdi.

Zarif bir şey... Yâni öğrenip de uygulamazsa, o zaman tabii biraz daha eksik oluyor durumu. Onu beyan etmiş oluyor Peygamber SAS Efendimiz.

e. Bakara Sûresi Okunan Evin Nurlanması

Bir de sonuncu olarak sevgili dinleyiciler, izleyiciler, bir takım böyle rivayetler var onlardan bir tanesini, olmuş olan tarihi olaylardan bir tanesini anlatarak, bu akşamki Kur'an-ı Kerim'in Bakara Sûresi'nin fazileti hakkındaki rivayetleri anlatmayı kapatmak istiyorum, sözümü bitirmek istiyorum. Çok rivayetler var, bir tanesini okuyorum:¹⁰

أَنَّ أَشْيَاحَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ حَدَّثُوهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِيلَ لَهُ

أَلَمْ تَرَ ثَابِتَ بْنَ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ

لَمْ تَزَلْ دَارَهُ الْبَارِحَةَ تَزْهَرُ مَصَابِيحَ

قَالَ فَلَعَلَّهُ قَرَأَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ

قَالَ فَسَأَلْتُ ثَابِتًا فَقَالَ قَرَأْتُ سُورَةَ الْبَقَرَةِ

¹⁰ İbn-i Hacer, *Ravdatü'l-Muhaddisîn*, c.IV, s.434, no:1709; *Fethü'l-Bârî*, c.IX, s.57, no:4724; Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l-Ahvezî*, c.VIII, s.157; Berâ ibn-i A'zib RA'dan.

(*Enne eşyâha ehli'l-medîneti haddesûhu: Enne rasûla'llah salla'llàhu aleyhi ve sellem, kîle lehû: Elem tera sâbite'bne kaysi'bni şemmâsin lem tezel dâruhü'l-bârihate tezheru mesâbîh.*) Medine'nin bir çok alimleri, râvî Cerir ibn-i Yezid'e nakletmişler ki, Peygamber SAS'e denilmiş:

“—Görmüyor musun yâ Rasûlallah, Zeyd ibn-i Sâbit ibn-i Kays ibn-i Şemmâs'ın evi, dün gece kandillerle donanmış gibi, her tarafı kandil dolu gibi ışıltılı parlıyordu?..”

Elem tere, görmüyor musun mânâsına ama, Rasûlüllah'a bildiriyorlar. “Yâ Rasûlallah o Sabit ibn-i Kays'ın evi, dün gece sanki kandillerle donanmış gibi ışıltılı parlıyordu.” diye söylemiş oluyorlar. Arapça ifade böyle, yâni anlatım tarzı bu. Yâni meraklarından, hayretlerinden, böyle bir hayret edilecek olayı Peygamber Efendimiz'e bu ifadeyle, bilgi olarak sunuyorlar.

Peygamber Efendimiz de, hiç o hadiseyi görmediği halde, onların aktarmasıyla muttali olduğu halde buyurmuş ki:

(*Feleallehû karaa sûrete'l-bakarah*) “Mâdem ev öyle pırıl pırıl nurlu, belki Bakara Sûresi'ni okumuştur da ondandır.” buyurmuş.

O zamanı düşünelim: O devirde elektrik yoktu, ancak kandiller vardı. İşte yağ kandili, veyahut çıra vardı. Bir yere gidecekse, çok zaruri ise, onu kullanırdı veyahut evinde, odasında birazcık yakardı. Sarfiyat az olsun diye de, mümkün olduğu kadar az kullanırdı.

Akşam erken yatılırdı. Şimdiki gibi ışıl ışıl değildi her taraf... Elektrikli aydınlatma cihazları, aletleri, vasıtaları yoktu. Gece her taraf karanlık olurdu.

Pekiye ama, o zât-ı muhteremin evi, Sabit ibn-i Kays ibn-i Şemmâs RA'ın evi pırıl pırıl kandillerle donanmış gibi parlıyor. Yâni elektrik yok, olağanüstü bir şey var.

“—Yâ Rasûlallah görmedin mi? Gördün mü yâ Rasûlallah?..”

Yâni görüp görmediğini sormuyor da, olayı anlatış tarzı öyle. “Gördün mü yâ Rasûlallah? Bak Sabit ibn-i Kays'ın evi dün gece pırıl pırıl kandillerle donanmış gibi parlıyormuş!” deyince, Peygamber Efendimiz de:

“—Belki, muhtemelen, Bakara Sûresi'ni okumuştur.” demiş.

(*Kâle: Feseeltü sâbiten*) Bu sözü söyleyen şahıs, işi anlamak için, bu sefer evi geceleyin kandillerle donanmış gibi parlayan Sâbit'e gitmiş:

“—Sen dün gece ne yaptın?” diye sormuş, nasıl sorduysa.

(*Fekâle: Kara'tü sûrete'l-bakarah*) O da ne cevap vermiş:

“—Bakara Sûresi'ni okumuştum.”

Demek ki, Bakara Sûresi'ni okuyunca şeytanlar gitti, melekler doldu, her taraf ışıklandı, mânevî bakımdan nurlandı ve o nurları da başka insanlar da gördüler.

Aziz ve sevgili izleyiciler, dinleyiciler, işte böyledir. Bu mübarek sûreye, Kur'an-ı Kerim'in en büyük sûresine, bu sohbetten itibaren başlamış oluyoruz. İlk önce fazileti hakkında bu bilgileri sizlere sunduk; "Aşkınız, şevkiniz, iştiyakınız, iştahınız çoğalsın; Kur'an-ı Kerim'e daha çok sarılın ve Kur'an-ı Kerim'i daha iyi okuyun!" diye.

Tabii ezberinizde yoksa, hemen (*Elif, lâm, mim. Zâlike'l-kitâbü lâ raybe fîh...*) sayfasını bir ezberleyin!.. Eğer şimdiye kadar hâlâ öğrenmemişseniz, Ayete'l-Kürsî'yi bir ezberleyin!.. Eğer hâlâ şimdiye kadar öğrenmediyseniz, *Âmene'r-rasûlü'nü*, evvelindeki bir ayetle beraber ezberleyin! Her akşam bunları okumak adetiniz olsun!..

İnşâallah biz de, Allah sağlık, afiyet verirse önümüzdeki haftaki tefsir sohbetimizde, Kur'an-ı Kerim'i anlatmaya çalıştığımız âcizâne sohbetimizde, Bakara'nın birinci ayet-i kerimesi olan, (*Elif, lâm, mim*)'in izahına başlayalım! Gücümüzün yettiği kadar, öbür ayetlere doğru yürüyelim!

Cenâb-ı Hak bize ömür versin; size de sıhhat, afiyet, ömür versin... Biz söyleyelim, siz dinleyin! Kur'an-ı Kerim'e âşinâlığımız, bilgimiz, ilmimiz, irfanımız ilerlesin, gelişsin... İnşâallah Kur'an-ı Kerim'in tamamını, böyle mübarek kitaplardan, büyük alimlerin yazdığı çok derin, güzel bilgiler ihtiva eden, sağlam bilgiler ihtiva eden; en sağlam, sahil, sıhhatli,

yâni sağlıklı kaynaklardan aldığımız en doğru haberleri size naklederek, Kur'an-ı Kerim'i tanıtmaya çalışalım; dinleyelim, söyleyelim!..

Cenâb-ı Hak hepimizden razı olsun... Kur'an-ı Kerim de, hepimize şefaathçi olsun... Çünkü Allah Kur'an-ı Kerim'e ahirette şefaath hakkı verecek; kendisini okuyan, kendisini seven ehl-i Kur'an'a şefaath edecek. Peygamber Efendimiz de şefaath edecek, Kur'an-ı Kerim de şefaath edecek.

Allah bizi lütfuna erdirsin... Kahrına gazabına uğrayıp, cehenneme atılıp, cayır cayır yanan bahtsızlardan eylemesin... Ömrümüzü gâfil geçirmeyip, rızasına uygun geçirip, sevdiği kul olarak yaşayıp, Ümmet-i Muhammed'e hizmetler edip, insanlığa faydalı çalışmalar yapıp, hayırlı bir ömür geçirmeyi nasib eylesin...

Her türlü dünyevî, uhrevi hayırlara sizleri ve sevdiklerinizi, yakınlarınızı, dostlarınızı, çocuklarınızı, aile efradınızı, büyüklerinizi erdirsin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun, aziz ve sevgili Ak-Radyo ve Ak-Televizyon izleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

24. 11. 1998 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü